

Nr 573

Av herr Edlund, om inrättande av vissa professurer i språk.

(Lika lydande med motion nr 486 i Första kammaren)

De svenska studenternas orientering i de främmande språkens litteratur lämnar åtskilligt övrigt att önska. Visserligen har språkundervisningen på det senaste årtiondet undergått stora förändringar från s. k. grammatikplugg till koncentration på det talade språket. Men i samband härmed har dessa språks litteratur ofta kommit i kläm, eftersom det är omöjligt för en språklärare vid ett gymnasium att med nuvarande studieinriktning hinna med litteraturstudierna. Dessutom lämnar lärarens utbildning på detta område mycket övrigt att önska. Språklärarytbildningen vid våra universitet sysslar alltför litet med respektive språks litteratur. En förstärkning på denna punkt är därför nödvändig, så mycket mer som de studenter som läser litteraturhistoria vid universiteten inte heller får några djupare kunskaper i de främmande språkens litteratur. Våra professorer i litteraturhistoria koncentrerar naturligt nog sin undervisning och studenternas utbildning till den svenska litteraturen. De är i allmänhet själva specialister på någon del av den svenska litteraturen, och det är därför orimligt att begära att de skall kunna ägna tillräckligt intresse åt alla de stora kulturspråkens diktning. Enda möjligheten att råda bot på detta förhållande är att inrätta särskilda professurer i de främmande språkens litteratur.

Faran med att inrätta sådana speciella professurer enligt vertikal klyvning, d. v. s. klyvning efter språkområden, är enligt utländska bedömare att det kan uppstå en isolering, där man förbiser den viktiga idéspredningen över gränserna. Den horisontella klyvningen, d. v. s. efter tidsepoker, vore enligt dessa bedömare riktigare vetenskapligt sett. Säkerligen vore det också bättre med horisontell i stället för vertikal klyvning ur rent vetenskaplig synpunkt, men ur lärarutbildningssynpunkt ter sig saken på ett annat sätt. Det är nämligen i skolundervisningen i moderna språk som problemet för skolans del främst behöver uppmärksammas. För varje språkområde skulle med den vertikala klyvningen endast fordras en ytterligare professur per universitet. Studenterna behövde då endast hålla kontakt med denna, medan om klyvningen skedde horisontellt flera professorer skulle sköta utbildningen för varje språkområde. En vertikal klyvning blir också billigare för statsmakterna. De språkområden som bör komma i åtanke är engelska,

tyska och franska. Att märka är därvid att vid Uppsala universitet redan nu finnes en professur i engelska språket och engelsk litteratur, vars innehavare väsentligen sysslar med litteraturhistorien inom språkområdet. Denna anordning har såvitt kan bedömas fungerat väl. Det finns sålunda anledning att fortsätta på den redan inslagna vägen.

Studiet av de stora kulturspråkens diktning skulle också stimuleras av en sådan åtgärd. Faran är annars stor att litteraturhistorikerna i Sverige alltför mycket begränsar sig till studiet av svensk litteratur, medan språkforskarna försummar den litteraturhistoriska delen av sitt ämne och helt inriktar sig på språket och språkets utveckling. Samtidigt skulle förändringen ha betydelse också för det framtida gymnasiet.

Det är emellertid icke givet att professorer av angivet slag skulle behöva inrättas på en gång vid samtliga universitet. Tillgången på kompetenta sökande är knappast heller tillräcklig för att motivera en sådan åtgärd. Till en början torde man kunna nöja sig med att nyrätta en professur i franska språket och fransk litteratur, exempelvis vid Uppsala universitet, en professur i tyska språket och tysk litteratur exempelvis vid Lunds universitet och en ytterligare professur i engelska språket och engelsk litteratur, förlagd till ettdera av Stockholms eller Göteborgs universitet.

Vid Stockholms universitet föreligger härutöver ett särskilt problem när det gäller spanska språket och litteraturen. Undervisningen i detta ämne ligger under professuren i romanska språk, där viss koncentration på franska språket och litteraturen av naturligt skäl, med hänsyn till skolväsendets behov, är ofrånkomlig. För närvarande är antalet studerande i romanska språk vid Stockholms universitet omkring 900. Enda ordinarie lärare är professorn i ämnet, medan undervisningen i övrigt handhas av extra universitetslektorer (9 st.). Detta är icke tillfredsställande. En möjlighet att lätta trycket på den nuvarande lärarkåren vore att inrätta en ny professur i förslagsvis spanska språket och litteraturen. Särskilt i Stockholm föreligger redan stort intresse för studier i spanska. En uppdelning av ämnet romanska språk måste förr eller senare göras, och antalet elever som önskar läsa spanska i det nya gymnasiet kan väntas öka. En ökad examination av lärare i spanska kommer därför att bli nödvändig. Därtill kommer att näringslivet i allt större utsträckning får behov av spansktalande personal och att därför förbättrade undervisningsmöjligheter i spanska vid universitetet ur ekonomisk synpunkt är en god affär på lång sikt. Kostnadsökningen för statens del behöver inte heller bli särskilt stor, då man kan omvandla ett av de extra universitetslektoraten till en ny professur.

Med stöd av ovanstående hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till 1965 års riksdag om nyrättande dels av en professur i vardera av ämnena engelska språket och engelsk litteratur, franska språket och fransk litteratur

samt tyska språket och tysk litteratur, enligt vad som ovan anförts, *dels* av en professur vid Stockholms universitet i spanska språket och litteraturen.

Stockholm den 26 januari 1964

Dag R. Edlund

Nr 574

Av herrar Edlund och Nilsson i Tvärålund, om *ökad hjälp åt rektorerna och lärarna vid de allmänna gymnasierna.*

(Lika lydande med motion nr 481 i Första kammaren)

Stockholm den 26 januari 1964

Dag R. Edlund

Jan-Ivan Nilsson
i Trärålund

Nr 575

Av herr Enskog m. fl., om *ökad anslag till Tekniska gymnasier: Materiel, böcker m. m.*

(Lika lydande med motion nr 495 i Första kammaren)

Stockholm den 26 januari 1964

C.-G. Enskog

Henning Carlsson
i Huskvarna

Elias Jönsson
i Ingemarsgården
